Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 8ης Μαΐου 2013*

«Αίτηση αναιρέσεως — Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Αγορά του καουτσούκ από βουταδιένιο και του καουτσούκ από στυρόλιο και βουταδιένιο που παράγεται με πολυμερισμό γαλακτώματος — Καταλογισμός της παραβάσεως της θυγατρικής στη μητρική εταιρία — Τεκμήριο ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Σοβαρότητα της παραβάσεως — Συντελεστής προσαυξήσεως προς εξασφάλιση του αποτρεπτικού αποτελέσματος — Συγκεκριμένες επιπτώσεις στην αγορά — Επιβαρυντικές περιστάσεις — Υποτροπή»

Στην υπόθεση C-508/11 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2011,

**Eni SpA,** με έδρα τη Ρώμη (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους G. M. Roberti και I. Perego, avvocati,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι:

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή,** εκπροσωπούμενη από τους V. Di Bucci, G. Conte και L. Malferrari, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, M. Berger (εισηγήτρια), A. Borg-Barthet, E. Levits και J.-J. Kasel, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Ιανουαρίου 2013,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

## Απόφαση

1 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Eni SpA (στο εξής: Eni) ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 13ης Ιουλίου 2011, T-39/07, Eni κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. II-4457, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία αυτό απέρριψε την προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση, ως προς αυτήν, της αποφάσεως C(2006) 5700 τελικό της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 81 ΕΚ και 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/F/38.638 – Καουτσούκ από βουταδιένιο και καουτσούκ από στυρόλιο και βουταδιένιο που παράγεται με πολυμερισμό γαλακτώματος) (στο εξής: επίδικη απόφαση), ή, επικουρικώς, την ακύρωση ή τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε.

2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άσκησε ανταναίρεση, ζητώντας την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά το μέρος που η επίδικη απόφαση ακυρώνεται ως προς τον καταλογισμό επιβαρυντικής περιστάσεως, λόγω υποτροπής, με συνέπεια τη μείωση του προστίμου.

### Ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

3 Στις 7 Ιουνίου 2005 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), με αντικείμενο την αγορά του καουτσούκ από βουταδιένιο (στο εξής: CB) και του καουτσούκ από στυρόλιο και βουταδιένιο που παράγεται με πολυμερισμό γαλακτώματος (στο εξής: CSB), τα οποία είναι συνθετικά καουτσούκ και χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον για την κατασκευή ελαστικών Απέστειλε την πρώτη ανακοίνωση αιτιάσεων, μεταξύ άλλων, στην Eni, στην εξ ολοκλήρου ανήκουσα σε αυτήν Polimeri Europa SpA (νυν Versalis SpA, στο εξής: Versalis) και στη Syndial SpA (πρώην EniChem SpA, στο εξής: Syndial), άλλη εταιρία του ομίλου Eni.

4 Στις 6 Απριλίου 2006 η Επιτροπή εξέδωσε δεύτερη ανακοίνωση αιτιάσεων. Μετά την ακρόαση της 22ας Ιουνίου 2006 η Επιτροπή αποφάσισε να περατώσει τη διαδικασία, μεταξύ άλλων ως προς τη Syndial.

5 Η διοικητική διαδικασία περατώθηκε με την έκδοση της επίδικης αποφάσεως. Κατά το άρθρο 1 της αποφάσεως αυτής, η Eni, η Versalis και οι λοιπές επιχειρήσεις προς τις οποίες απευθύνεται η απόφαση, δηλαδή οι Bayer AG, The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH, Dow Europe, Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV, Shell Nederland Chemie BV, Unipetrol a.s., Kaučuk a.s., καθώς και η Trade-Stomil sp. z o.o., παρέβησαν το άρθρο 81 ΕΚ και το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, διά της συμμετοχής τους, από τις 20 Μαΐου 1996 έως τις 28 Νοεμβρίου 2002 όσον αφορά την Eni, σε ενιαία και διαρκή συμφωνία με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών-στόχων, την κατανομή πελατών διά συμφωνιών περί αποφυγής του επιθετικού ανταγωνισμού και την ανταλλαγή απόρρητων πληροφοριακών στοιχείων σχετικών με τις τιμές, τους ανταγωνιστές και τους πελάτες στους κλάδους του CB και του CSB.

6 Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 26 επ. της επίδικης αποφάσεως, κατά το χρονικό διάστημα αυτό, τις σχετικές με τα ως άνω προϊόντα δραστηριότητες του ομίλου Eni ασκούσε αρχικώς η EniChem Elastomeri srl (στο εξής: EniChem Elastomeri), την οποία είχε εμμέσως υπό τον έλεγχό της η Eni, διά της θυγατρικής EniChem SpA. Την 1η Νοεμβρίου 1997 η EniChem Elastomeri συγχωνεύθηκε με την EniChem SpA, η οποία ανήκε κατά 99,97 % στην Eni. Την 1η Ιανουαρίου 2002 η EniChem SpA μεταβίβασε τη στρατηγικής σημασίας δραστηριότητά της στον κλάδο των χημικών προϊόντων, περιλαμβανομένης της δραστηριότητας με αντικείμενο το CB και το CSB, στη Versalis. Από τις 21 Οκτωβρίου 2002 η Versalis ελέγχεται απευθείας και εξ ολοκλήρου από την Eni.

7 Όσον αφορά το πρόστιμο που επιβλήθηκε από την Επιτροπή με την επίδικη απόφαση, αυτό υπολογίστηκε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές).

8 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή χαρακτήρισε την παράβαση ως πολύ σοβαρή και καθόρισε διαφορετικό βασικό ποσό για τον υπολογισμό του προστίμου, ανάλογα με τις πωλήσεις CB και CSB που είχε πραγματοποιήσει καθεμία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις το 2001. Όσον αφορά τις ανήκουσες στην Eni επιχειρήσεις, κατά την έννοια της αιτιολογικής σκέψεως 36 της επίδικης αποφάσεως (στο εξής: EniChem), το ύψος των πωλήσεων CB και CSB ανήλθε το 2001 σε 164,902 εκατομμύρια ευρώ. Λόγω του ύψους των εν λόγω πωλήσεων η EniChem κατετάγη στην πρώτη κατηγορία των επιχειρήσεων που εμπορεύονται CB και CSB και εμπλέκονται στην παράβαση. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή όρισε το βασικό ποσό του προστίμου ως προς την Eni σε 55 εκατομμύρια ευρώ.

9 Περαιτέρω, η Επιτροπή εφάρμοσε συντελεστές προσαυξήσεως αποτρεπτικού χαρακτήρα, κλιμακούμενους ανάλογα με τον παγκόσμιο κύκλο εργασιών που είχαν πραγματοποιήσει οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις το 2005. Στις Trade-Stomil sp. z o.o. (κύκλος εργασιών 38 εκατομμύρια ευρώ) και Kaučuk a.s. (κύκλος εργασιών 2,718 δισεκατομμύρια ευρώ) δεν επέβαλε προσαύξηση, στην Bayer AG (κύκλος εργασιών 27,383 δισεκατομμύρια ευρώ) επέβαλε προσαύξηση με συντελεστή 1,5, στις The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH και Dow Europe (37,221 δισεκατομμύρια ευρώ) προσαύξηση με συντελεστή 1,75, στις Eni και Versalis (73,738 δισεκατομμύρια ευρώ) προσαύξηση με συντελεστή 2 και στις Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV και Shell Nederland Chemie BV (246,549 δισεκατομμύρια ευρώ) προσαύξηση με συντελεστή 3.

10 Εξάλλου, όσον αφορά τις Eni και Versalis, το ποσό αυτό προσαυξήθηκε κατά 65 %, λόγω της συμμετοχής των εταιριών αυτών στην παράβαση επί έξι έτη και έξι μήνες.

11 Τέλος, εκτιμώντας ότι η Eni ήταν αποδέκτρια δύο παλαιότερων αποφάσεων με τις οποία διαπιστώνονταν παραβάσεις της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού της Ένωσης, συγκεκριμένα των αποφάσεων 86/398/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81 ΕΚ] (IV/31.149 – Πολυπροπυλένιο) (ΕΕ L 230, σ. 1, στο εξής: απόφαση Πολυπροπυλένιο), και 94/599/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81 ΕΚ] (IV/31.865 – PVC) (ΕΕ L 239, σ. 14, στο εξής: απόφαση PVC II), η Επιτροπή προσαύξησε το βασικό ποσό ως προς την Eni με συντελεστή 50 % λόγω υποτροπής.

12 Κατά συνέπεια, με το άρθρο 2, στοιχείο γ', της επίδικης αποφάσεως, η Επιτροπή επέβαλε στην Eni πρόστιμο 272,25 εκατομμυρίων ευρώ, για την καταβολή του οποίου ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με τη θυγατρική της Versalis.

## Η προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

13 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου] στις 16 Φεβρουαρίου 2007, η Eni άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως και, επικουρικώς, την ακύρωση του προστίμου που της επιβλήθηκε. Προς στήριξη των αιτημάτων της προέβαλε δύο λόγους.

14 Με τον πρώτο λόγο, αμφισβήτησε τον σε βάρος της καταλογισμό, από την Επιτροπή, ευθύνης για την παράβαση. Ο λόγος αυτός περιελάμβανε τέσσερα σκέλη. Στο πλαίσιο του πρώτου, η Eni προέβαλε ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένο κριτήριο εκτιμήσεως της ευθύνης της μητρικής εταιρίας. Στο πλαίσιο του δεύτερου, η Eni υποστήριξε ότι η Επιτροπή της καταλόγισε εσφαλμένως αντικειμενική ευθύνη. Στο πλαίσιο του τρίτου, η Eni επισήμανε ότι, κατά τη διοικητική διαδικασία, προσκόμισε στοιχεία από τα

οποία η Επιτροπή μπορούσε να συναγάγει ότι δεν ασκεί επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της Syndial και της Versalis. Στο πλαίσιο του τέταρτου, η Eni υποστήριξε ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της περιορισμένης ευθύνης των κεφαλαιουχικών εταιριών και των κοινών αρχών περί ευθύνης.

15 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, η Eni υποστήριξε ότι ήταν εσφαλμένος ο τρόπος με τον οποίον η Επιτροπή υπολόγισε το πρόστιμο. Ο λόγος αυτός υποδιαιρείται σε τρία σκέλη. Στο πλαίσιο του πρώτου, η Eni αμφισβήτησε την προσαύξηση του προστίμου προς εξασφάλιση αποτρεπτικού αποτελέσματος. Στο πλαίσιο του δεύτερου, η Eni υποστήριξε ότι η Επιτροπή κακώς δέχθηκε εν προκειμένω ότι συντρέχει η επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής. Στο πλαίσιο του τρίτου, προέβαλε ότι η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη της, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, το γεγονός ότι η Syndial δεν περιλαμβάνεται στους αποδέκτες της επίδικης αποφάσεως.

16 Με την απόφασή του, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, καταρχάς, ότι, όσον αφορά το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, «υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της εξ ολοκλήρου ανήκουσας σε αυτήν θυγατρικής εταιρίας» και ότι «ο καταλογισμός της παραβάσεως στη μητρική εταιρία εμπίπτει στην ευχέρεια της Επιτροπής», η οποία δεν δεσμεύεται συναφώς από την προγενέστερη πρακτική της κατά την έκδοση αποφάσεων (σκέψεις 63 και 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

17 Όσον αφορά την εν λόγω πρακτική της Επιτροπής, η Επιτροπή «αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της να καταλογίσει στην Eni ευθύνη για τις ενέργειες των θυγατρικών της» (σκέψη 65 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Δεδομένου ότι η πρακτική της Επιτροπής, όπως αυτή διαμορφώνεται στη συγκεκριμένη περίπτωση, «στηρίζεται σε ορθή ερμηνεία του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ», η αρχή της ασφάλειας δικαίου «δεν κωλύει τυχόν μεταβολή της πρακτικής που ακολουθεί η Επιτροπή κατά την έκδοση αποφάσεων» (σκέψη 66 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Για τους λόγους αυτούς, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το συγκεκριμένο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως.

18 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, σχετικά με εσφαλμένη εφαρμογή της «αρχής αντικειμενικής ευθύνης», το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ότι η «εκ μέρους της Επιτροπής απόρριψη […] των επιχειρημάτων που προέβαλε η Eni προς ανατροπή του τεκμηρίου που απορρέει από το γεγονός ότι οι θυγατρικές της τής ανήκουν εξ ολοκλήρου δεν καθιστά το εν λόγω τεκμήριο αμάχητο» (σκέψη 78 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) και ότι, ως εκ τούτου, «είναι αβάσιμο το επιχείρημα της Eni περί ελλιπούς αιτιολογίας» (σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

19 Όσον αφορά το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι «για να καταλογιστούν παραβάσεις της θυγατρικής εταιρίας στη μητρική, δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι η μητρική εταιρία ασκεί επιρροή επί της πολιτικής της θυγατρικής της στον συγκεκριμένο κλάδο όπου εντοπίζεται η παράβαση [...]. Ειδικότερα, το γεγονός ότι η Eni έχει απλώς τον ρόλο του τεχνικού και χρηματοοικονομικού συντονιστή και παρέχει στις θυγατρικές την απαιτούμενη χρηματοοικονομική υποστήριξη δεν αρκεί ώστε να μη γίνει δεκτό ότι ασκεί αποφασιστική επιρροή επί των εν λόγω θυγατρικών της, μεταξύ άλλων διά του συντονισμού των επενδύσεων εντός του ομίλου» (σκέψη 97 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

20 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι οι σχετικές με τα χημικά προϊόντα δραστηριότητες είχαν περιορισμένη σημασία στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής του ομίλου Eni, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το γεγονός αυτό «δεν αποδεικνύει ότι η Eni είχε παραχωρήσει στις θυγατρικές της απόλυτη αυτοτέλεια κατά τον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους» (σκέψη 98 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, κατά την Επιτροπή, στην κορυφή των ιεραρχικών σχέσεων βρίσκονταν ο πρόεδρος-διευθύνων σύμβουλος της EniChem SpA και της Versalis, και ότι ο πρόεδρος- διευθύνων σύμβουλος της EniChem SpA και της Versalis ήταν υπόλογοι

ενώπιον των διοικητικών συμβουλίων των εταιριών αυτών, πράγμα που η Eni δεν αμφισβήτησε. Πλην όμως, τα διοικητικά συμβούλια αυτά διορίζονταν ευθέως ή εμμέσως από την Eni (σκέψη 99 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

21 Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι η Eni είχε εξ ολοκλήρου υπό τον έλεγχό της εμμέσως και όχι ευθέως τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή CB και CSB «δεν αποτελεί στοιχείο που αποδεικνύει ότι η Eni και οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις δεν αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα» (σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Η Eni δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως (σκέψη 103 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

22 Όσον αφορά το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι «η Επιτροπή δεν εφάρμοσε, εν προκειμένω, αμάχητο τεκμήριο» (σκέψη 114 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Όσον αφορά τα επιχειρήματα που προέβαλε η Eni σχετικά με τους εφαρμοστέους κανόνες σε περίπτωση διαδοχής επιχειρήσεων, τα επιχειρήματα αυτά κρίθηκαν αλυσιτελή, «διότι η ευθύνη που καταλόγισε εν προκειμένω η Επιτροπή στην Eni δεν προκύπτει από τέτοια περίπτωση» (σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

23 Για τους λόγους αυτούς, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε όλα τα σκέλη του πρώτου λόγου ακυρώσεως, καθώς και, με τη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον πρώτο λόγο στο σύνολό του.

24 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι «συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που αποσκοπούν, ιδίως, όπως εν προκειμένω, στον καθορισμό τιμών-στόχων ή στην κατανομή μεριδίων αγοράς μπορούν να χαρακτηρίζονται, εκ της φύσεώς τους και μόνον, ως “πολύ σοβαρές”, χωρίς να απαιτείται να αποδείξει η Επιτροπή την επέλευση συγκεκριμένων επιπτώσεων στην αγορά» (σκέψη 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

25 Εξάλλου, με τη σκέψη 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, «όσον αφορά [το] μέγεθος της επίμαχης αγοράς εντός του ΕΟΧ κατά το 2001 (ήτοι 550 εκατομμύρια ευρώ) ή [τα] μερίδια αγοράς που κατείχαν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις [...], πρέπει να ληφθούν υπόψη και άλλα στοιχεία σχετικά με τη συγκεκριμένη περίπτωση», και συγκεκριμένα, το γεγονός ότι επίμαχη παράβαση «είναι εξ ορισμού πολύ σοβαρή και καλύπτει το σύνολο του ΕΟΧ».

26 Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε στη σκέψη 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι «κατά το σημείο 1 Α των κατευθυντήριων γραμμών, το πρόστιμο για πολύ σοβαρές παραβάσεις υπερβαίνει τα 20 εκατομμύρια ευρώ». Δεδομένου ότι οι πωλήσεις που είχαν πραγματοποιήσει όλες οι εταιρίες που ανήκαν απευθείας ή εμμέσως στην Eni «από τα επίμαχα προϊόντα για το 2001 υπερέβησαν τα 164 εκατομμύρια ευρώ [και ότι] το πρόστιμο που της επιβλήθηκε δεν υπερβαίνει το όριο του 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε κατά την προηγούμενη εταιρική χρήση, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ)1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1)», ο καθορισμός του βασικού ποσού του προστίμου σε 55 εκατομμύρια ευρώ δεν κρίθηκε δυσανάλογος.

27 Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επίσης το επιχείρημα της Eni ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις κατείχαν περιορισμένα μερίδια στις αγορές του CB και του CSB, με το σκεπτικό ότι «το επιχείρημα αυτό στηρίχθηκε στο δεδομένο ότι η αγορά περιλαμβάνει τα δύο αυτά προϊόντα, καθώς και το φυσικό καουτσούκ, το οποίο όμως δεν αποτελεί αντικείμενο της [επίδικης] αποφάσεως» (σκέψη 144 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

28 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, καταρχάς, με τη σκέψη 164 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή εκτίμησε ότι «η EniChem» υπήρξε αποδέκτης αποφάσεων της Επιτροπής σχετικών με συμπράξεις, συγκεκριμένα των αποφάσεων Πολυπροπυλένιο και PVC II.

29 Κατά το Γενικό Δικαστήριο, από την επίδικη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στην κατά το άρθρο 81 ΕΚ έννοια της «επιχειρήσεως», ώστε να διαπιστώσει τη συνδρομή της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής. Το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει, ωστόσο, ότι η Επιτροπή, «οσάκις […] εκτιμά ότι υφίσταται "επιχείρηση" κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, οφείλει να προσκομίζει εμπεριστατωμένα και ακριβή στοιχεία που τεκμηριώνουν την εκτίμησή της αυτή» (σκέψη 166 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

30 Πάντως, «στην αιτιολογική σκέψη 487 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρεται στην "EniChem" γενικά, έχοντας διευκρινίσει, με την αιτιολογική σκέψη 36 της [επίδικης] αποφάσεως, ότι ο όρος αυτός καλύπτει "κάθε εταιρία ανήκουσα στην Eni SpA"», εκτίμηση η οποία, κατά την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, «δεν είναι αρκετά ακριβής». Εξάλλου, κατά το Γενικό Δικαστήριο, «η εταιρία για την οποία γίνεται λόγος στην απόφαση Πολυπροπυλένιο, δηλαδή η [Anic SpA], δεν συγκαταλέγεται στα πρόσωπα που αναφέρονται» στις αιτιολογικές σκέψεις 26 έως 35 της επίδικης αποφάσεως, με τις οποίες «ουσιαστικά περιγράφεται η εξέλιξη των εταιριών που ανήκαν στην Eni κατά το χρονικό διάστημα της παραβάσεως, η οποία είναι μεταγενέστερη της εκδόσεως των αποφάσεων Πολυπροπυλένιο και PVC II» (σκέψη 167 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

31 Η Επιτροπή παραπέμπει στις αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II, «επισημαίνοντας ότι η "Eni" είχε εμπλακεί στις υποθέσεις αυτές». Ωστόσο, το «Eni» δεν χρησιμοποιείται στην προσβαλλόμενη απόφαση ως συμβατική επωνυμία. Ειδικότερα, «από τις αιτιολογικές σκέψεις 26 έως 36 της [επίδικης] αποφάσεως προκύπτει ότι, όταν η Επιτροπή αναφέρεται στην εταιρία Eni ως μητρική εταιρία των λοιπών εταιριών, χρησιμοποιεί την ονομασία "Eni SpA"» (σκέψη 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

32 Το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, «ακόμη και αν υποτεθεί ότι, με τον όρο "Eni" […] προσδιορίζονται οι εταιρίες οι οποίες απαρτίζουν την κατά το άρθρο 81 ΕΚ "επιχείρηση" που αποτελείται από νομικά πρόσωπα ελεγχόμενα από την Eni, η Επιτροπή δεν παραθέτει στην [επίδικη] απόφαση κανένα σχετικό εμπεριστατωμένο και ακριβές στοιχείο» (σκέψη 169 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Ωστόσο, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, η εξέλιξη της διαρθρώσεως και της μετοχικής συνθέσεως των εμπλεκομένων εταιριών είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη, «η Επιτροπή όφειλε να είναι ιδιαιτέρως συγκεκριμένη και να προσκομίσει όλα τα απαραίτητα εμπεριστατωμένα στοιχεία προκειμένου να τεκμηριώσει την εκτίμησή της ότι οι εταιρίες τις οποίες αφορά η [επίδικη] απόφαση και οι εταιρίες τις οποίες αφορούσαν οι αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II αποτελούν την ίδια "επιχείρηση" κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ» (σκέψη 170 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Δεχόμενο ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως ως προς το ζήτημα αυτό, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε βάσιμο το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως.

33 Τέλος, όσον αφορά το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, σχετικά με το ανώτατο όριο του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι «το προβλεπόμενο από τη διάταξη αυτή όριο του 10 % πρέπει να υπολογίζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών όλων των εταιριών που απαρτίζουν την ενιαία οικονομική οντότητα η οποία ενεργεί ως "επιχείρηση" κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ» (σκέψη 177 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Κατά συνέπεια, έκρινε αλυσιτελή τα επιχειρήματα με τα οποία η Eni επιχείρησε να αποδείξει ότι το ύψος του προστίμου για την καταβολή του οποίου κρίθηκε συνυπεύθυνη έπρεπε να περιοριστεί στο 10 % του κύκλου εργασιών της Syndial (σκέψη 178 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

34 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο, έχοντας δεχθεί το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, ακύρωσε το άρθρο 2, στοιχείο γ', της επίδικης αποφάσεως, κατά το μέρος που επιβάλλεται στην Eni πρόστιμο 272,25 εκατομμυρίων ευρώ, και όρισε το πρόστιμο σε 181,5 εκατομμύρια ευρώ. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά.

**Αιτήματα των διαδίκων**

35 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Eni ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει εν όλω ή εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος που απορρίπτει την προσφυγή της στην υπόθεση T-39/07 και, κατά συνέπεια,

  — να ακυρώσει, εν όλω ή εν μέρει, την επίδικη απόφαση,

  — και/ή να ακυρώσει, ή τουλάχιστον να μειώσει, το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην Eni με την επίδικη απόφαση,

— επικουρικώς, να αναιρέσει, εν όλω ή εν μέρει, την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που απορρίπτεται η προσφυγή της Eni στην υπόθεση T-39/07 και να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της υποθέσεως, υπό το πρίσμα των διευκρινίσεων του Δικαστηρίου·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα αμφότερων των βαθμών δικαιοδοσίας·

— να απορρίψει την ανταναίρεση της Επιτροπής ως εν μέρει απαράδεκτη και, σε κάθε περίπτωση, ως αβάσιμη, και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

36 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως,

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε εν μέρει την απόφαση της Επιτροπής όσον αφορά τον καταλογισμό επιβαρυντικής περιστάσεως λόγω υποτροπής, με συνέπεια τη μείωση του προστίμου,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

**Επί της αναιρέσεως και της ανταναιρέσεως**

*Επί της αναιρέσεως*

37 Η Eni προβάλλει δύο λόγους αναιρέσεως. Ο πρώτος συνίσταται, κατ' ουσίαν, στο γεγονός ότι, κατά την Eni, το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να ακυρώσει την επίδικη απόφαση στον βαθμό που τής καταλογίζει ευθύνη για την παράβαση που διέπραξαν η Syndial και/ή η Versalis. Ο δεύτερος στηρίζεται σε πλάνη περί το δίκαιο κατά τον καθορισμό του προστίμου.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με παραβάσεις του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, των άρθρων 41, 47 έως 49 και 52 του Χάρτη, και 6 και 7 της ΕΣΔΑ, παραβίαση των γενικών αρχών του δικαίου, καθώς και ελλιπή αιτιολόγηση

38 Ο πρώτος λόγος που προβάλλει η Eni αφορά παραβάσεις του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και των άρθρων 6 και 7 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), παραβίαση των αρχών του τεκμηρίου της αθωότητας, της νομιμότητας, του προσωποπαγούς χαρακτήρα των ποινών και της προσωπικής ευθύνης, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, καθώς και ελλιπή αιτιολόγηση κατά παράβαση του άρθρου 296 ΣΛΕΕ.

39 Ο πρώτος λόγος υποδιαιρείται, κατ' ουσίαν, σε τέσσερα σκέλη. Το πρώτο σκέλος αφορά πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται να έχει υποπέσει το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά τις προϋποθέσεις καταλογισμού της παραβάσεως και τις αποδείξεις. Το δεύτερο και το τρίτο από πλάνη εκτιμήσεως στην οποία φέρεται να έχει υποπέσει το Γενικό Δικαστήριο, όσον αφορά τη δυνατότητα ανατροπής του τεκμηρίου ευθύνης, με συνέπεια να καταλογίζεται στην Eni αντικειμενική ευθύνη και να καθίσταται αμάχητο το τεκμήριο ευθύνης. Το τέταρτο αφορά παραβίαση της αρχής της περιορισμένης ευθύνης των κεφαλαιουχικών εταιριών, των κοινών αρχών που διέπουν την ευθύνη και των αρχών που διέπουν τη διαδοχή των επιχειρήσεων.

– Επί του παραδεκτού ορισμένων αιτιάσεων

40 Όσον αφορά τις αιτιάσεις περί παραβάσεως του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να συσχετιστούν με βεβαιότητα με συγκεκριμένο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει, πρώτον, ότι αυτές δεν προβλήθηκαν πρωτοδίκως, οπότε είναι απαράδεκτες. Το ίδιο ισχύει και για την αιτίαση της Eni ότι το τεκμήριο ευθύνης, λόγω κατοχής του 100 % του κεφαλαίου, συνεπάγεται αδικαιολόγητη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των μητρικών εταιριών που δεν κατέχουν το σύνολο του κεφαλαίου και εκείνων που κατέχουν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής τους.

41 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, όπως προβάλλει η Επιτροπή, οι αιτιάσεις αυτές όντως δεν προβλήθηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Ωστόσο, τούτο δεν αρκεί, από μόνο του, για να κριθούν οι εν λόγω αιτιάσεις απαράδεκτες, καθώς με αυτές δεν εισάγεται νέος λόγος προς στήριξη της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, αλλά αμφισβητείται το βάσιμο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Εν προκειμένω, οι αιτιάσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη πρέπει όντως να ερμηνευθούν κατά τον δεύτερο τρόπο.

42 Επομένως, κρίνονται παραδεκτές οι αιτιάσεις της Eni σχετικά με παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, καθώς και σχετικά με αδικαιολόγητη διαφορετική μεταχείριση με μόνο κριτήριο το ποσοστό συμμετοχής της μητρικής εταιρίας στη θυγατρική.

– Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται να έχει υποπέσει το Γενικό Δικαστήριο ως προς τις προϋποθέσεις καταλογισμού της παραβάσεως και τις αποδείξεις

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

43 Η Eni προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο, αντίθετα προς ό,τι απαιτούσε το Δικαστήριο από την Επιτροπή, με την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2011, C-90/09 P, General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-1, σκέψη 78), δεν αποφάνθηκε συγκεκριμένα επί των επιχειρημάτων της σχετικά με υποχρέωση της Επιτροπής να αποδείξει ότι η Eni όντως ασκούσε αποφασιστική επιρροή επί της θυγατρικής της Versalis.

44 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο απλώς παρέθεσε αυτολεξεί την απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-97/08 P, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. I-8237), οπότε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη. Επιπλέον, η εφαρμογή του τεκμηρίου περί ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής από μια εταιρία επί της εξ ολοκλήρου ανήκουσας σε αυτήν θυγατρικής της είναι νόμω αβάσιμη και αντιβαίνει, μεταξύ άλλων, στις αρχές της νομιμότητας, του προσωποπαγούς χαρακτήρα των ποινών, της προσωπικής ευθύνης, καθώς και της ασφάλειας δικαίου.

45 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ορθώς θεώρησε, βάσει πάγιας νομολογίας, ότι το γεγονός και μόνο ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής αρκεί για να γίνει δεκτό ότι ασκεί αποφασιστικό έλεγχο επ' αυτής.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

46 Υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η συμπεριφορά μιας θυγατρικής εταιρίας μπορεί να καταλογισθεί στη μητρική εταιρία ιδίως όταν η θυγατρική, μολονότι έχει χωριστή νομική προσωπικότητα, δεν καθορίζει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφαρμόζει ως επί το πλείστον τις εντολές της μητρικής εταιρίας, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων. Συγκεκριμένα, σε μια τέτοια περίπτωση, εφόσον η μητρική και η θυγατρική εταιρία αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα και συνιστούν έτσι ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, η Επιτροπή μπορεί να απευθύνει μια απόφαση περί επιβολής προστίμων στη μητρική εταιρία, χωρίς να απαιτείται να αποδείξει την εμπλοκή της εταιρίας αυτής στην παράβαση (βλ., ιδίως, διάταξη της 13ης Δεκεμβρίου 2012, C-654/11 P, Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

47 Αποτελεί επίσης πάγια νομολογία ότι, στην ειδική περίπτωση στην οποία η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής που παρέβη τους κανόνες του ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται εφόσον η Επιτροπή αποδείξει ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 3ης Μαΐου 2012, C-289/11 P, Legris Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

48 Εξάλλου, στην ιδιαίτερη περίπτωση κατά την οποία μια εταιρία συμμετοχών κατέχει το 100 % των μετοχών άλλης εταιρίας που επίσης κατέχει το σύνολο των μετοχών θυγατρικής εταιρίας του ομίλου, η οποία έχει παραβεί τους κανόνες ανταγωνισμού της Ένωσης, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εταιρία συμμετοχών ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της ενδιάμεσης εταιρίας, καθώς και, εμμέσως, διά της εταιρίας αυτής, επί της εν λόγω θυγατρικής (προπαρατεθείσα απόφαση General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 88).

49 Εν προκειμένω, καθ' όλη τη διάρκεια της επίμαχης παραβάσεως, η Eni κατείχε απευθείας ή εμμέσως τουλάχιστον το 99,97 % του κεφαλαίου των εταιριών του ομίλου οι οποίες δραστηριοποιούνταν στους κλάδους του CB και του CSB, δηλαδή των EniChem Elastomeri, EniChem SpA και Versalis, πράγμα που η Eni δεν αμφισβητεί. Επομένως, μπορεί να εφαρμοστεί ως προς την Eni το τεκμήριο για το οποίο γίνεται λόγος στις σκέψεις 47 και 48 της παρούσας αποφάσεως και το οποίο απορρέει από πάγια νομολογία.

50 Όσον αφορά το επιχείρημα της Eni ότι το τεκμήριο πραγματικής ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής δεν συνάδει προς τις αρχές της νομιμότητας, του προσωποπαγούς χαρακτήρα των ποινών, της προσωπικής ευθύνης, καθώς και της ασφάλειας δικαίου, αρκεί να υπομνηστεί ότι το τεκμήριο αυτό αφορά αποκλειστικώς τη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ της σημασίας, αφενός, του σκοπού που συνίσταται στην καταστολή των συμπεριφορών που είναι αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, και συγκεκριμένα προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, και στην πρόληψή τους και την αποτροπή της επαναλήψεώς τους, και, αφετέρου, των επιταγών ορισμένων γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, όπως, ιδίως, οι αρχές του τεκμηρίου αθωότητας, του προσωποπαγούς χαρακτήρα των ποινών και της ασφάλειας δικαίου, καθώς και προς την προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ισότητας των όπλων. Αυτός είναι ο κύριος λόγος για τον οποίον το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό (βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, C-521/09 P, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-8497, σκέψη 59). Δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία της Eni είναι αβάσιμη, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν είναι εσφαλμένη ως προς το ζήτημα αυτό.

51 Περαιτέρω, όσον αφορά τα περί ελλιπούς αιτιολογήσεως, το Γενικό Δικαστήριο ανέλυσε, με τις σκέψεις 56 έως 67 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους δέχθηκε, σύμφωνα με την πάγια νομολογία, ότι η Επιτροπή ορθώς στηρίχθηκε στο επίμαχο τεκμήριο, προκειμένου να καταλογίσει στην Eni ευθύνη για την παράβαση που διαπράχθηκε, μεταξύ άλλων, από τη Versalis. Οι διευκρινίσεις αυτές δεν αφήνουν καμία αμφιβολία όσον αφορά τις κρίσεις στις οποίες το Γενικό Δικαστήριο στήριξε την απόφασή του ως προς το ζήτημα αυτό, παρέχουν δε στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχό του. Επομένως, στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι ελλιπής η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Εξάλλου, αντιθέτως προς ό,τι φαίνεται να υποστηρίζει η Eni, δεν έχει συναφώς σημασία το ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στην προπαρατεθείσα απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, προς αιτιολόγηση της αποφάσεώς του.

52 Συνεπώς, κατόπιν των προεκτεθέντων, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

– Επί του δεύτερου και του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με πλάνη εκτιμήσεως στην οποία φέρεται να έχει υποπέσει το Γενικό Δικαστήριο, όσον αφορά τη δυνατότητα ανατροπής του τεκμηρίου ευθύνης, με συνέπεια να καταλογίζεται στην Eni αντικειμενική ευθύνη και να καθίσταται αμάχητο το τεκμήριο ευθύνης

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

53 Με το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, η Eni υποστηρίζει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε θέσει υπόψη της Επιτροπής κατά τη διοικητική διαδικασία έπρεπε να θεωρηθούν επαρκή προς ανατροπή του τεκμηρίου ευθύνης. Το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε πλήρως, αμερόληπτα και εμπεριστατωμένα όλα τα στοιχεία της δικογραφίας. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του ότι η Eni ουδέποτε δραστηριοποιούνταν απευθείας στον συγκεκριμένο κλάδο, ότι δεν υπήρχαν κοινά πρόσωπα στα διοικητικά συμβούλια της μητρικής και των θυγατρικών, ότι η Eni δεν είχε ενημέρωση για τα στρατηγικής και εμπορικής φύσεως σχέδια, όπως αυτά καθορίζονταν από τις εταιρίες που ασκούσαν

τις επίμαχες δραστηριότητες, ούτε για την εφαρμογή τους, και ότι η Eni δεν εμπλέκονταν στη λήψη των αποφάσεων σχετικά με τον στρατηγικό και εμπορικό σχεδιασμό, καθώς και με τον καθορισμό των πωλήσεων και των τιμών.

54 Το Γενικό Δικαστήριο, ωστόσο, επικεντρώθηκε σε δύο μόνο στοιχεία, δηλαδή, αφενός, στον ρόλο της Eni ως τεχνικού και οικονομικού συντονιστή και, αφετέρου, στην περιορισμένη σημασία του κλάδου των χημικών εντός του ομίλου. Το επιχείρημα της Eni ότι η θυγατρική της ασκούσε χωριστή δραστηριότητα, εντελώς διαφορετική από τις λοιπές δραστηριότητες, απορρίφθηκε από το Γενικό Δικαστήριο με επίκληση μόνο της νομολογίας του. Πλην όμως, με τις σκέψεις 76 επ. της προπαρατεθείσας αποφάσεώς του General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο θεώρησε μη δόκιμη την προσέγγιση αυτή.

55 Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επανέλαβε τις επισημάνσεις της Επιτροπής ότι στην κορυφή των ιεραρχικών σχέσεων βρίσκονταν οι διοικούντες τις θυγατρικές, οι οποίοι ήταν υπόλογοι ενώπιον των διοικητικών συμβουλίων των εταιριών αυτών, τα οποία διορίζονταν εμμέσως από την Eni. Ωστόσο, ο διορισμός του διοικητικού συμβουλίου αποτελεί τυπικό προνόμιο του κύριου μετόχου και δεν συνιστά άσκηση αποφασιστικής επιρροής επί της θυγατρικής. Με τη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο απλώς παραπέμπει στην εξέταση που διενήργησε συναφώς η Επιτροπή και αποφαίνεται ότι η εξέταση αυτή δεν είναι προδήλως εσφαλμένη, χωρίς να εκφέρει κρίση επί των επιχειρημάτων της Eni. Επομένως, η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι προδήλως ανεπαρκής.

56 Εξάλλου, κατά την Eni, το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει το Γενικό Δικαστήριο, με τη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά το οποίο το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα κατείχε εμμέσως το 100 % του κεφαλαίου των επιχειρήσεων παραγωγής CB και CSB δεν αποδεικνύει ότι η Eni και οι εν λόγω επιχειρήσεις αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα, δεν είναι αρκούντως τεκμηριωμένο και προσκρούει στη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου.

57 Η Eni προβάλλει, ακόμη, ότι η επιχειρηματολογία της σχετικά με τον αντικειμενικό χαρακτήρα της ευθύνης που της καταλογίζεται δεν στηρίζεται, αντιθέτως προς την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, σε εσφαλμένη παραδοχή. Συγκεκριμένα, το τεκμήριο ασκήσεως πραγματικής αποφασιστικής επιρροής είναι μαχητό και πρέπει να εφαρμόζεται ως τέτοιο. Η Επιτροπή, όμως, υποστηρίζει ότι, κατ' ουσίαν, η άσκηση αποφασιστικής επιρροής συμπίπτει με τον έλεγχο του κεφαλαίου. Το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τη θέση αυτή, απορρίπτοντας εξαρχής τα αντικειμενικά στοιχεία που προέβαλε η Eni. Προσέβαλε έτσι τα δικαιώματα άμυνας και ενήργησε αντίθετα προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί και στον Χάρτη, και παραβίασε την αρχή του τεκμηρίου της αθωότητας, καθώς και την αρχή του προσωποπαγούς χαρακτήρα των ποινών και την αρχή της προσωπικής ευθύνης.

58 Τέλος, υπό το πρίσμα των επισημάνσεων της Eni, το Γενικό Δικαστήριο κακώς δέχθηκε ότι η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως.

59 Κατά την Επιτροπή, οι αιτιάσεις της Eni είναι απαράδεκτες, στον βαθμό που ουσιαστικά επιδιώκεται επανεξέταση των πραγματικών περιστατικών. Σε κάθε περίπτωση, οι αιτιάσεις αυτές είναι αβάσιμες. Το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη του τα πραγματικά στοιχεία που παρέθεσε η Eni, προς ανατροπή του τεκμηρίου που στηρίζεται στον εξ ολοκλήρου έλεγχο του κεφαλαίου και διευκρίνισε τους λόγους για τους οποίους τους έκρινε αλυσιτελείς ή αβάσιμους. Για να αποδείξει ότι αυτή και η θυγατρική της δεν συναποτελούν ενιαία επιχείρηση που έχει υποπέσει στην επίμαχη παράβαση, η Eni όφειλε να αποδείξει ότι η θυγατρική της ήταν υποχρεωμένη, εκ του νόμου, να λειτουργεί ως ανεξάρτητη επιχείρηση ή, ακόμη, ότι η συμμετοχή κατά 100 % είχε προσωρινό και μεταβατικό χαρακτήρα. Η αιτιολόγηση της αποφάσεως ως προς το ζήτημα αυτό είναι ορθή, επαρκής και πειστική.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

60 Καταρχάς, πρέπει να δοθεί απάντηση στα επιχειρήματα της Επιτροπής περί απαραδέκτου του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, επειδή επιδιώκεται η αμφισβήτηση της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών.

61 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η Eni, με την αίτηση αναιρέσεως, προβάλλει ορισμένα πραγματικά στοιχεία, τα οποία παρατίθενται στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, προς στήριξη της θέσεώς της ότι ανέτρεψε το τεκμήριο ευθύνης που υπέχει ως κατέχουσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της.

62 Ωστόσο, όπως επιβεβαίωσε η Eni με την αγόρευσή της, δεν αμφισβητεί, στο πλαίσιο αυτό, τις πραγματικές διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου ως προς τα εν λόγω στοιχεία, αλλά μόνον τη νομική αξιολόγησή τους, υποστηρίζοντας ότι τα στοιχεία αυτά, ακόμη και αν αληθεύουν, δεν οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Eni και, μεταξύ άλλων, η Versalis σχημάτισαν ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι παραδεκτή κατά το μέρος που ζητείται από το Δικαστήριο να ελέγξει τη συγκεκριμένη νομική εκτίμηση.

63 Όσον αφορά στη συνέχεια το βάσιμο της αιτιάσεως αυτής, υπενθυμίζεται, καταρχάς, η νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 47 επ. της παρούσας αποφάσεως, κατά την οποία η Επιτροπή δύναται, σε περίπτωση κατά την οποία η θυγατρική ανήκει εξ ολοκλήρου ή σχεδόν εξ ολοκλήρου στη μητρική, να απευθύνει απόφαση περί επιβολής προστίμων στη μητρική εταιρία, χωρίς να απαιτείται να αποδείξει την εμπλοκή της εταιρίας αυτής στην παράβαση, διότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία συναποτελούν ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα διάταξη Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), ακόμη και σε περίπτωση έμμεσου ελέγχου, όπως αναφέρεται στη σκέψη 48 της παρούσας αποφάσεως και όπως συμβαίνει εν προκειμένω.

64 Πάντως, όσον αφορά τα στοιχεία που προέβαλε η Eni προς ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου, διαπιστώνεται ότι τα στοιχεία αυτά, ακόμη και αν είχαν αποδειχθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, θα αποδείκνυαν ότι η Versalis διέθετε ορισμένη αυτοτέλεια όσον αφορά τις δραστηριότητές της στον κλάδο των χημικών. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι η Eni και, μεταξύ άλλων, η Versalis δεν συναποτελούσαν ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Εξάλλου, το γεγονός ότι η Eni ενεργούσε «απλώς» ως τεχνικός και χρηματοοικονομικός συντονιστής, όπως διατείνεται, αποδεικνύει ότι ασκούσε αποφασιστική επιρροή επί των θυγατρικών της. Όπως ορθώς διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 97 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, «στο πλαίσιο ομίλου εταιριών, η εταιρία που συντονίζει, μεταξύ άλλων, τις επενδύσεις εντός του ομίλου συνήθως συγκεντρώνει τις συμμετοχές της σε διάφορες εταιρίες, με σκοπό την εξασφάλιση ενιαίας διοικήσεως, ιδίως διά του ελέγχου των οικονομικών πόρων».

65 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η Eni ουδέποτε δραστηριοποιήθηκε απευθείας στον κλάδο των χημικών ή ότι δεν υπήρχαν κοινά πρόσωπα στα διοικητικά συμβούλια της μητρικής και των θυγατρικών. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η μητρική εταιρία δεν μετείχε ευθέως στην παράβαση ή ότι δεν παρακίνησε τη θυγατρική να τη διαπράξει δεν αρκεί για να αποδειχθεί ότι οι δύο αυτές εταιρίες δεν αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 103, και της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, C-520/09 P, Arkema κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-8901, σκέψεις 48 έως 50). Εξάλλου, η Eni δεν αμφισβητεί ότι ήταν σε θέση να διασφαλίζει τον συντονισμό των επενδύσεων εντός του ομίλου, παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχαν κοινά μέλη στα διοικητικά συμβούλια ή ότι δεν εμπλεκόταν ευθέως στην επιχειρηματική λειτουργία των θυγατρικών της.

66 Στο πλαίσιο αυτό, απορριπτέα είναι και τα λοιπά επιχειρήματα της Eni, ότι δεν είχε ενημέρωση για τα στρατηγικής και εμπορικής φύσεως σχέδια ούτε για την εφαρμογή τους, και ότι δεν εμπλέκονταν στη λήψη των αποφάσεων σχετικά με τον στρατηγικό και εμπορικό σχεδιασμό, καθώς και με τον καθορισμό των πωλήσεων και των τιμών, επειδή αυτά σχετίζονταν αποκλειστικά με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στον κλάδο των χημικών.

67 Όσον αφορά, περαιτέρω, τα επιχειρήματα της Eni, ότι ουσιαστικά διέθετε μόνον τα συνήθη προνόμια του κύριου μετόχου και ότι τούτο δεν σημαίνει ότι ασκούσε αποφασιστική επιρροή επί της θυγατρικής της, υπενθυμίζεται ότι το τεκμήριο ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής στηρίζεται στο γεγονός ότι, χάρη σε αυτά ακριβώς τα προνόμια της μητρικής εταιρίας που κατέχει εξ ολοκλήρου ή σχεδόν εξ ολοκλήρου το κεφάλαιο της θυγατρικής της, η μητρική μπορεί, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της θυγατρικής της (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, σκέψη 60), και ότι, ως εκ τούτου, το βάρος αποδείξεως της μη ασκήσεως τέτοιας επιρροής βαρύνει τη μητρική εταιρία και όχι την Επιτροπή.

68 Η ερμηνεία αυτή του τεκμηρίου ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής, την οποία δέχθηκε η Επιτροπή και επικύρωσε το Γενικό Δικαστήριο, δεν καθιστά το τεκμήριο αυτό αμάχητο. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι είναι δύσκολο να προσκομισθούν τα αποδεικτικά στοιχεία, που απαιτούνται για την ανατροπή του τεκμηρίου δεν σημαίνει αυτό καθεαυτό ότι το ως άνω τεκμήριο είναι στην πράξη αμάχητο (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, σκέψη 70). Ειδικότερα, για την ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου, η Eni έπρεπε να αποδείξει ότι η Versalis μπορούσε να ενεργεί με απόλυτη αυτοτέλεια όχι μόνον από επιχειρηματικής, αλλά και από χρηματοοικονομικής απόψεως, πράγμα που η Eni δεν έπραξε.

69 Επομένως, εφόσον δεν είναι βάσιμη η θέση της Eni, ότι το Γενικό Δικαστήριο κατέστησε το τεκμήριο ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής αντικειμενικό ή αμάχητο, είναι απορριπτέες και οι αιτιάσεις περί του ότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε έτσι τις αρχές του τεκμηρίου της αθωότητας, του προσωποπαγούς χαρακτήρα των ποινών, της ίσης μεταχειρίσεως και της νομιμότητας κατά την έννοια του άρθρου 52 του Χάρτη, καθώς και τα άρθρα 47 του Χάρτη και 6 και 7 της ΕΣΔΑ.

70 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, επικυρώνοντας, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, τη συλλογιστική της Επιτροπής, κατά την οποία ούτε τα επιχειρήματα της Eni τα οποία εξετάστηκαν ρητώς με τις αιτιολογικές σκέψεις 382 έως 398 της επίδικης αποφάσεως ούτε τα λοιπά επιχειρήματα που προέβαλε η Eni ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δεν αρκούν προς ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου. Επομένως, οι σχετικές αιτιάσεις είναι απορριπτέες.

71 Δεύτερον, όσον αφορά τα περί παραβιάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως εκ μέρους της Επιτροπής και, κατόπιν, του Γενικού Δικαστηρίου, υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως των ατομικών αποφάσεων έχει ως σκοπό να επιτρέπει στο Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων και να παρέχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν ενδεχομένως πάσχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, σκέψη 148 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

72 Πάντως, εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η εμπεριστατωμένη αιτιολογία που παραθέτει η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 382 έως 398 της επίδικης αποφάσεως, σχετικά με την ευθύνη της Eni για την επίμαχη παράβαση, συνάδει προς τις επιταγές που απορρέουν από τη νομολογία που παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη. Η Επιτροπή, μολονότι δεν εξέτασε καθένα από τα στοιχεία που επικαλέστηκε η Eni ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προς ανατροπή του τεκμηρίου ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής, εντούτοις παρέσχε επαρκείς ενδείξεις προς το αν η απόφαση πάσχει ενδεχομένως ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της. Η Επιτροπή διευκρίνισε, κυρίως με την αιτιολογική σκέψη 388 της επίδικης αποφάσεως, ότι η Eni, λόγω των

προνομίων της, όπως αυτά απορρέουν, μεταξύ άλλων, από τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης του ομίλου, είχε τη δυνατότητα να ελέγχει τις ουσιώδεις πλευρές της εμπορικής πολιτικής των θυγατρικών της.

73 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας επαρκή την αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως στο πλαίσιο αυτό.

74 Όσον αφορά την αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αρκεί να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο από την αιτιολογία της δικαστικής αποφάσεως, ούτως ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφαση αυτή και το Δικαστήριο να δύναται να ασκήσει τον δικαστικό έλεγχό του (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, C-202/07 P, France Télécom κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-2369, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

75 Εν προκειμένω, δεν προκύπτει ότι η λεπτομερής αιτιολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 93 έως 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με την αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως στο πλαίσιο αυτό, δεν πληροί τις προϋποθέσεις αυτές. Επομένως, κρίνεται αβάσιμο και το επιχείρημα περί ανεπαρκούς αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά το μέτρο που επικυρώνεται η αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως σχετικά με την ανατροπή του τεκμηρίου ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής.

76 Τέλος, υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, είναι ορθή και η κρίση στην οποία κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 103 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν παραβίασε ούτε την αρχή της χρηστής διοικήσεως. Επομένως, το σχετικό επιχείρημα της Eni είναι επίσης απορριπτέο ως αβάσιμο.

77 Επομένως, τόσο το δεύτερο όσο και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι απορριπτέα ως αβάσιμα, καθώς απορρίφθηκαν όλα τα επιχειρήματα που προέβαλε η Eni προς στήριξή τους.

– Επί του τέταρτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με παραβίαση της αρχής της περιορισμένης ευθύνης των κεφαλαιουχικών εταιριών, των κοινών αρχών που διέπουν την ευθύνη και των αρχών που διέπουν τη διαδοχή των επιχειρήσεων

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

78 Κατά την Eni, από την αρχή της περιορισμένης ευθύνης των κεφαλαιουχικών εταιριών, τις κοινές αρχές που διέπουν την ευθύνη και τις αρχές που διέπουν τη διαδοχή των επιχειρήσεων προκύπτει ότι κατάλυση της χωριστής νομικής προσωπικότητας των εταιριών, υπέρ του ενιαίου χαρακτήρα του ομίλου, μπορεί να γίνει δεκτή όλως εξαιρετικώς, εφόσον διαπιστωθεί και αποδειχθεί κατάχρηση της αρχής της περιορισμένης ευθύνης. Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε αδικαιολόγητα να αναλύσει ειδικά τις επισημάνσεις αυτές, καθώς και τις επισημάνσεις που περιλαμβάνονται σε δύο γνωμοδοτήσεις, συνημμένες στο δικόγραφο της προσφυγής, εκ των οποίων η μία αφορά το αμερικανικό δίκαιο των εταιριών και η άλλη το αμερικανικό δίκαιο του ανταγωνισμού. Το Γενικό Δικαστήριο, εν τέλει, απλώς επανέλαβε το περιεχόμενο της αιτιολογικής σκέψεως 396 της επίδικης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία «παρέλκει η εξέταση άλλων κλάδων του δικαίου [...]». Επομένως, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στερείται νομιμότητας ως προς το ζήτημα αυτό.

79 Επιπλέον, η αναιρεσείουσα κάνει λόγο για ανεπαρκή αιτιολόγηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά τα επιχειρήματα που αντλεί η Eni από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη διαδοχή των επιχειρήσεων. Η Eni τονίζει ότι δυνατότητα καταλογισμού ευθύνης σε πρόσωπο διαφορετικό από τον αυτουργό της παραβάσεως υφίσταται μόνο σε ιδιαίτερες και εξαιρετικές περιστάσεις, διότι συνιστά απόκλιση από την αρχή της προσωπικής ευθύνης. Πάντως, το

Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τους νομικούς και οργανωτικούς δεσμούς που συνδέουν τη Syndial με τη Versalis ούτε αν οι εταιρίες αυτές ακολουθούσαν, ως επί το πλείστον, τις ίδιες οδηγίες όσον αφορά την εμπορική δραστηριότητά τους, αλλά αρκέστηκε στην υπόμνηση ότι οι δύο αυτές θυγατρικές ανήκουν εξ ολοκλήρου, είτε απευθείας είτε εμμέσως, στην Eni.

80 Η Επιτροπή επισημαίνει, συναφώς, ότι, όσον αφορά το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης, δεν μπορούν να αντληθούν συμπεράσματα από τις γενικές αρχές του δικαίου των εταιριών. Οι κανόνες του αμερικανικού δικαίου όσον αφορά τις συμπράξεις δεν είναι δεσμευτικές στον τομέα του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, οι σχετικές με το δίκαιο αυτό γνωμοδοτήσεις, οι οποίες ήταν συνημμένες στο δικόγραφο της πρωτόδικης προσφυγής, καθώς και στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως, είναι προδήλως αλυσιτελείς στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως και, επιπλέον, απαράδεκτες στον βαθμό που περιέχουν επιχειρήματα που δεν περιλαμβάνονται στο σώμα του δικογράφου. Τέλος, το επιχείρημα που αντλείται από τη νομολογία σχετικά με την οικονομική διαδοχή των επιχειρήσεων είναι προδήλως αλυσιτελές, διότι η επίμαχη παράβαση δεν καταλογίστηκε στην Eni λόγω διαδοχής, όπως επαρκώς διευκρίνισε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Άλλωστε, η νομολογία αυτή επιβεβαιώνει τη θέση της Επιτροπής.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

81 Όσον αφορά, αφενός, την εκ μέρους της Eni επίκληση, αφενός, των γενικών αρχών του δικαίου, και συγκεκριμένα των αρχών της περιορισμένης ευθύνης των κεφαλαιουχικών εταιριών και της αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας των εταιριών, οι οποίες, κατά την Eni, δεν επιτρέπουν τον καταλογισμό σε αυτήν ευθύνης για την παράβαση των θυγατρικών της, καθώς και, αφετέρου, των δύο συνημμένων στο δικόγραφο γνωμοδοτήσεων υπέρ της θέσεως αυτής, διαπιστώνεται ότι η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη.

82 Συναφώς, αρκεί η υπόμνηση της πάγιας νομολογίας κατά την οποία το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης αφορά τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 59), η δε επιχείρηση νοείται ως ενιαία οικονομική οντότητα, έστω και αν, από νομικής απόψεως, η οντότητα αυτή συνίσταται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2006, C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Συλλογή 2006, σ. I-11987, σκέψη 40), οπότε, σε περίπτωση που η οικονομική αυτή οντότητα παραβεί τους κανόνες του ανταγωνισμού, ευθύνεται, κατά την αρχή της προσωπικής ευθύνης, για την παράβαση αυτή (προπαρατεθείσα απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

83 Βάσει της πάγιας αυτής νομολογίας, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς απέρριψε, με τις σκέψεις 113 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τις αντίστοιχες αιτιάσεις που είχε προβάλει η Eni πρωτοδίκως, χωρίς να αναπτύξει συναφώς εμπεριστατωμένη αιτιολογία. Εξάλλου, στον βαθμό που η Eni ουσιαστικά επιδιώκει να αμφισβητήσει το τεκμήριο ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία επί της θυγατρικής που της ανήκει εξ ολοκλήρου ή σχεδόν εξ ολοκλήρου, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη, παραπέμποντας στις σχετικές με το ζήτημα αυτό κρίσεις του και διαπιστώνοντας ότι τα συναφή επιχειρήματα της Eni στηρίζονται σε εσφαλμένη παραδοχή.

84 Όσον αφορά, αφετέρου, την αιτίαση περί ανεπαρκούς αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη διαδοχή των επιχειρήσεων, η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη.

85 Συγκεκριμένα, όπως κατ' ουσίαν διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η ευθύνη που καταλογίστηκε εν προκειμένω στην Eni δεν απορρέει από διαδοχή επιχειρήσεων, δεδομένου ότι, κατά τον χρόνο της παραβάσεως, η Eni διατηρούσε

απόλυτο ή σχεδόν απόλυτο έλεγχο επί των θυγατρικών της, πράγμα που δεν αμφισβητείται. Επομένως, βάσει της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 47 και 48 της παρούσας αποφάσεως, η Επιτροπή μπορούσε να θεωρήσει δεδομένο, με την επιφύλαξη της προσκομίσεως αποδείξεων περί του αντιθέτου, ότι η Eni ουδέποτε έπαυσε, κατά τη διάρκεια της επίμαχης παραβάσεως, να αποτελεί μέρος της κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ «επιχειρήσεως», η οποία είναι ο αυτουργός της παραβάσεως που αποτελεί αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως. Πλην όμως, όπως ορθώς διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, δεν προσκομίστηκαν αποδείξεις περί του αντιθέτου. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

86 Επομένως, και το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

87 Δεδομένης της απορρίψεως και των τεσσάρων σκελών του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ο λόγος αυτός κρίνεται απορριπτέος στο σύνολό του.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με παράβαση του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003 και παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθώς και με ελλιπή αιτιολόγηση κατά παράβαση του άρθρου 296 ΣΛΕΕ

88 Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως που προβάλλει η Eni διαιρείται, κατ' ουσίαν, σε δύο σκέλη. Το πρώτο αφορά πλάνη εκτιμήσεως στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως και τον συντελεστή προσαυξήσεως, και το δεύτερο αφορά την παράλειψη συνεκτιμήσεως των συνεπειών της εξαιρέσεως της Syndial από το πρόστιμο.

– Επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως και τον συντελεστή προσαυξήσεως

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

89 Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, η Eni προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, έλαβε υπόψη του μόνο τη φύση της παραβάσεως, αποκλειστικά με βάση το παράνομο αντικείμενο της συμπράξεως, χωρίς να συνεκτιμήσει ορισμένες άλλες σημαντικές παραμέτρους.

90 Καταρχάς, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του ότι οι διαπιστωθείσες με την επίδικη απόφαση, αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, συμπεριφορές επιδέχονταν «εκτίμηση», κατά την έννοια του σημείου 1 Α των κατευθυντήριων γραμμών, και ότι η Επιτροπή όντως προέβη στην εκτίμησή τους με την πρώτη ανακοίνωση αιτιάσεων. Επομένως, κατά την Eni, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει τις εν λόγω συνέπειες.

91 Περαιτέρω, το Γενικό Δικαστήριο δεν διευκρινίζει με ποια κριτήρια το βασικό ποσό του προστίμου καθορίστηκε σε 55 εκατομμύρια ευρώ, αντί του κατώτατου ποσού των 20 εκατομμυρίων ευρώ.

92 Τέλος, η Eni προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι απέρριψε την επιχειρηματολογία της κατά την οποία δεν γνώριζε τον αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού χαρακτήρα των επίμαχων ενεργειών, διαπιστώνοντας με τη σκέψη 145 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η EniChem SpA γνώριζε οπωσδήποτε ότι οι ενέργειές της θίγουν τον ανταγωνισμό. Κατά την Eni, η αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου είναι αντιφατική, διότι η Επιτροπή είχε καταλογίσει στην Eni ευθύνη μόνον επειδή είχε την ιδιότητα της μητρικής εταιρίας και όχι επειδή γνώριζε για τις συμπεριφορές αυτές.

93 Όσον αφορά τον συντελεστή προσαυξήσεως προς εξασφάλιση του αποτρεπτικού αποτελέσματος, η Eni υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του ότι τα χημικά προϊόντα ουδέποτε περιλαμβανόταν στην κύρια δραστηριότητά της και είχε περιορισμένη σημασία στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής του ομίλου. Επίσης, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε επαρκώς υπόψη του ότι η Επιτροπή κακώς εφάρμοσε συντελεστή προσαυξήσεως 2, υπολόγισε εσφαλμένως τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων στις οποίες απευθύνεται η επίδικη απόφαση και δεν παρέθεσε συναφώς επαρκή αιτιολογία.

94 Η Επιτροπή επισημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι κατά πάγια νομολογία οι οριζόντιες συμπράξεις με αντικείμενο τις τιμές μπορούν να χαρακτηρισθούν, ως εκ της φύσεώς τους και μόνον, ως «πολύ σοβαρές». Επομένως, ο προσδιορισμός των συνεπειών θα αποτελούσε το πολύ ένα επιπλέον στοιχείο, το οποίο θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη ενόψει της αυξήσεως του βασικού ποσού του προστίμου. Δεν έχει, συναφώς, σημασία το γεγονός ότι, μετά την πρώτη ανακοίνωση αιτιάσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν είναι σε θέση να προβεί στην εκτίμηση αυτή.

95 Η θέση της αναιρεσείουσας ότι η σύμπραξη αφορούσε περιορισμένο τμήμα της οικείας αγοράς αφορά πραγματικά περιστατικά και, συνεπώς, είναι απαράδεκτη. Όσον αφορά τον ορισμό του ποσού των 55 εκατομμυρίων ευρώ ως αφετηρίας για τον υπολογισμό του προστίμου, το Γενικό Δικαστήριο παρέθεσε συναφώς διεξοδική αιτιολογία με τη σκέψη 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή, μολονότι θεωρεί το υποκειμενικό στοιχείο ως άνευ σημασίας, εντούτοις φρονεί ότι η Eni, ως επικεφαλής της επιχειρήσεως που μετέσχε στη σύμπραξη, γνώριζε για τις εν λόγω αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορές.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

96 Όσον αφορά, πρώτον, τη σημασία των συνεπειών της επίμαχης παραβάσεως, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η σοβαρότητα των παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης πρέπει να αποδεικνύεται βάσει ικανού αριθμού στοιχείων όπως είναι, μεταξύ άλλων, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, τούτο δε χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-445/11 P, Bavaria κατά Επιτροπής, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Όσον αφορά, ειδικότερα, τις συγκεκριμένες επιπτώσεις της παραβάσεως στην αγορά, οι επιπτώσεις αυτές δεν αποτελούν αποφασιστικής σημασίας στοιχείο για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων (βλ. αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-272/09 P, KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-12789, σκέψη 34, καθώς και C-389/10 P, Συλλογή 2011, σ. II-13125, σκέψη 44).

97 Επιπλέον, οι οριζόντιες συμπράξεις σχετικά με τις τιμές ή την κατανομή των αγορών μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πολύ σοβαρές παραβάσεις βάσει και μόνον της φύσεώς τους, χωρίς να υποχρεούται η Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη συγκεκριμένων επιπτώσεων στην αγορά (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα διάταξη Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψη 42). Σε μια τέτοια περίπτωση, οι συγκεκριμένες επιπτώσεις παραβάσεως αποτελούν απλώς ένα ακόμη στοιχείο, το οποίο, εφόσον είναι δυνατό να εκτιμηθεί, μπορεί να δώσει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αυξήσει το αρχικό ποσό του προστίμου πέραν του ελάχιστου δυνατού ποσού των 20 εκατομμυρίων ευρώ (απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-534/07 P, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7415, σκέψη 75).

98 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο μόνον ως εκ περισσού θα μπορούσε να λάβει υπόψη του τις συγκεκριμένες επιπτώσεις της επίμαχης παραβάσεως στην αγορά, εφόσον ήταν δυνατή η εκτίμηση των επιπτώσεων αυτών. Εξάλλου, δεδομένου ότι η επίμαχη παράβαση είναι εκ φύσεως πολύ σοβαρή, η συνεκτίμηση των επιπτώσεών της θα οδηγούσε μόνο σε αύξηση του προστίμου. Επομένως, η

αιτίαση αυτή είναι αλυσιτελής (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, σκέψη 75, και προπαρατεθείσα διάταξη Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψεις 43 και 44).

99 Δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν διευκρίνισε με ποια κριτήρια το βασικό ποσό του προστίμου καθορίστηκε σε 55 εκατομμύρια ευρώ, αντί του κατώτατου ποσού των 20 εκατομμυρίων ευρώ, αρκεί η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέθεσε λεπτομερώς, στη σκέψη 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τις παραμέτρους βάσει των οποίων εκτίμησε τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός και μόνον ότι το Γενικό Δικαστήριο, ασκώντας την πλήρη δικαιοδοσία του, δέχθηκε, στο πλαίσιο αυτό, πολλά από τα στοιχεία που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή με την επίδικη απόφαση (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, C-89/11 P, E.ON Energie κατά Επιτροπής, σκέψη 133).

100 Όσον αφορά, τρίτον, το ότι η Eni δεν γνώριζε ότι επρόκειτο για συμπεριφορές αντίθετες στους κανόνες του ανταγωνισμού, υπενθυμίζεται ότι στην εταιρία αυτή καταλογίστηκε ευθύνη, όπως προκύπτει από τις κρίσεις της παρούσας αποφάσεως σχετικά με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, επειδή συναποτελούσε με την EniChem SpA, νυν Syndial, ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Τούτου δοθέντος, η διαπίστωση στην οποία κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 145 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς να προβληθούν συναφώς αντιρρήσεις, ότι η EniChem SpA γνώριζε οπωσδήποτε για την παράβαση, αρκεί για να απορριφθεί το επιχείρημα που προβλήθηκε πρωτοδίκως, ότι η Επιτροπή καθόρισε εσφαλμένως το βασικό ποσό του προστίμου, χωρίς να συνεκτιμήσει υπέρ της Eni το υποκειμενικό στοιχείο. Επομένως, η αιτίαση αυτή κρίνεται προδήλως αβάσιμη, χωρίς να απαιτείται να εξεταστεί αν, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, έχει σημασία η γνώση του αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού χαρακτήρα των επίμαχων συμπεριφορών.

101 Τέταρτον, είναι αλυσιτελής η αιτίαση ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του ότι ο κλάδος των χημικών προϊόντων είχε περιορισμένη σημασία στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής του ομίλου. Συγκεκριμένα, το γεγονός αυτό, από μόνο του, ακόμη και αν είχε αποδειχθεί, δεν έχει σημασία για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου. Δεν μπορεί επίσης να θεωρηθεί ελαφρυντική περίσταση κατά την έννοια του σημείου 2 των κατευθυντήριων γραμμών.

102 Όσον αφορά, πέμπτον, την αιτίαση περί εσφαλμένης εκτιμήσεως, από το Γενικό Δικαστήριο, της εκ μέρους της Επιτροπής εσφαλμένης εφαρμογής συντελεστή προσαυξήσεως 2 και περί ανεπαρκούς αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να παραθέτει επακριβώς τα επικρινόμενα σημεία της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση καθώς και τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπον συγκεκριμένο το αίτημα αυτό (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Arkema κατά Επιτροπής, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

103 Διαπιστώνεται, πάντως, ότι η Eni, στο πλαίσιο αυτό, δεν παραθέτει επακριβώς τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημα περί αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, απλώς αναφέρει, στο σημείο 72 του δικογράφου της αναιρέσεως, ότι η Επιτροπή δεν εκτίμησε «ορθώς» τις «σημαντικές» παραμέτρους, μεταξύ αυτών και τον κύκλο εργασιών, και ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν αξιολόγησε «ορθώς» την εσφαλμένη αυτή εκτίμηση. Ομοίως, η Eni δεν διευκρίνισε γιατί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη ως προς το ζήτημα αυτό. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να ασκήσει τον έλεγχό του επί της νομιμότητας, διότι διαφορετικά δικάζει ultra petita (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση Arkema κατά Επιτροπής, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επομένως, οι αιτιάσεις αυτές είναι απαράδεκτες.

104 Τέλος, όσον αφορά την αιτίαση περί παραβάσεως της αρχής της αναλογικότητας, διαπιστώνεται ότι η Eni δεν προβάλλει επιχειρήματα διαφορετικά από αυτά που προέβαλε προς στήριξη των λοιπών αιτιάσεων στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως. Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου η αναιρεσείουσα επικαλέστηκε, κατ' ουσίαν, τα ίδια επιχειρήματα, προκειμένου αυτό, ασκώντας την πλήρη δικαιοδοσία του, να μειώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε, και ότι το Γενικό Δικαστήριο, αφού εξέτασε τα επιχειρήματα αυτά, αποφάνθηκε ότι δεν δικαιολογούν μείωση του προστίμου (βλ. διάταξη της 2ας Φεβρουαρίου 2012, C-404/11 P, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, σκέψη 89), έστω και αν μείωσε το πρόστιμο για άλλους λόγους.

105 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, με τη δική του κρίση την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου αποφαινομένου, κατά πλήρη δικαιοδοσία, επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις οι οποίες παραβιάζουν το δίκαιο της Ένωσης (βλ. προπαρατεθείσα διάταξη Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, σκέψη 90 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επομένως, ούτε η αιτίαση αυτή μπορεί να γίνει δεκτή.

106 Δεδομένου ότι καμία από τις αιτιάσεις στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως δεν κρίθηκε βάσιμη, το σκέλος αυτό κρίνεται απορριπτέο.

– Επί του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με παράλειψη συνεκτιμήσεως των συνεπειών της εξαιρέσεως της Syndial από το πρόστιμο

i) Επιχειρήματα των διαδίκων

107 Κατά την Eni, το γεγονός ότι η Syndial δεν περιλαμβάνεται στους αποδέκτες της επίδικης αποφάσεως είχε σοβαρές συνέπειες όσον αφορά την εφαρμογή του ανωτάτου ορίου του 10 %, που προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003. Η Eni προβάλλει εκ νέου το επιχείρημα που αντλεί από τη νομολογία, ότι ο καταλογισμός ευθύνης, σε περίπτωση διαδοχής επιχειρήσεων, προϋποθέτει αναγκαστικά το να έχει παύσει να υπάρχει, από οικονομικής και/ή νομικής απόψεως, η εταιρία που διέπραξε την παράβαση, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

108 Η Επιτροπή απαντά ότι το Γενικό Δικαστήριο, το οποίο εξέτασε τα σχετικά επιχειρήματα με τις σκέψεις 177 έως 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν υπέπεσε σε καμία πλάνη. Καθ' όλη τη διάρκεια της συμπράξεως, η Eni ασκούσε έλεγχο επί της εταιρίας που μετείχε ευθέως στη σύμπραξη, οπότε το γεγονός ότι δεν επιβλήθηκε πρόστιμο στη Syndial δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την ευθύνη που της καταλογίστηκε. Εξάλλου, το ανώτατο όριο του 10 % που προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 αφορά τον όμιλο, όπως διευκρίνισε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 177 έως 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

109 Καταρχάς, το Γενικό Δικαστήριο, το οποίο απέρριψε, με τις σκέψεις 177 έως 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την επιχειρηματολογία κατά την οποία η εξαίρεση της Syndial από τους αποδέκτες της επίδικης αποφάσεως είχε «σοβαρές συνέπειες» όσον αφορά την εφαρμογή του ανωτάτου ορίου του 10 % που προβλέπεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, υπενθύμισε, συναφώς, τη νομολογία του κατά την οποία το όριο αυτό πρέπει να υπολογίζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών όλων των εταιριών που απαρτίζουν την ενιαία οικονομική οντότητα η οποία ενεργεί ως «επιχείρηση» κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η νομολογία αυτή δεν πάσχει πλάνη περί το δίκαιο (βλ. διάταξη της 3ης Μαΐου 2012, C-240/11 P, World Wide Tobacco España κατά Επιτροπής, σκέψεις 45 και 46).

110 Επομένως, η αιτίαση που προβάλλει συναφώς η Eni είναι αλυσιτελής, διότι, ακόμη και αν η Syndial περιλαμβανόταν στους αποδέκτες της επίδικης αποφάσεως, το ύψος του προστίμου, για την καταβολή του οποίου η Eni θα ήταν αλληλεγγύως υπεύθυνη, δεν θα περιοριζόταν στο 10 % του κύκλου εργασιών της Syndial.

111 Περαιτέρω, βάσει της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 109 της παρούσας αποφάσεως, δεν είναι λυσιτελές ούτε το επιχείρημα ότι, σε περίπτωση διαδοχής επιχειρήσεων, ο καταλογισμός ευθύνης προϋποθέτει να έχει παύσει να υφίσταται, από οικονομικής και/ή νομικής απόψεως, η επιχείρηση που διέπραξε την παράβαση, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Αυτό που έχει σημασία στο πλαίσιο αυτό, και το οποίο η Eni δεν αμφισβητεί, είναι ότι η Syndial εμπλέκονταν ευθέως στην παράβαση, τουλάχιστον έως τη μεταβίβαση του κλάδου των χημικών στη Versalis, και ότι η Syndial, κατά το διάστημα της εμπλοκής της στην παράβαση, ήταν υπό τον έλεγχο της Eni.

112 Τέλος, η Eni δεν προέβαλε ότι η Syndial, μετά τη μεταβίβαση του κλάδου των χημικών προϊόντων στη Versalis, έπαυσε, πριν την έκδοση της επίδικης αποφάσεως, να ανήκει στον όμιλο της Eni. Επομένως, η αναιρεσείουσα ουδέποτε έπαυσε, κατά τη διάρκεια της επίμαχης παραβάσεως και έως την έκδοση της επίδικης αποφάσεως, να είναι η επικεφαλής εταιρία της επιχειρήσεως που διέπραξε την παράβαση, οπότε τα επιχειρήματα της Eni σχετικά με τη διαδοχή των επιχειρήσεων κρίνονται αλυσιτελή στο πλαίσιο αυτό.

113 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι επίσης απορριπτέο και, συνεπώς, ο δεύτερος λόγος στο σύνολό του.

114 Δεδομένης της απορρίψεως όλων των λόγων που προβλήθηκαν προς στήριξη της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, η εν λόγω αίτηση κρίνεται απορριπτέα στο σύνολό της.

*Επί της ανταναιρέσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

115 Προς στήριξη της ανταναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει έναν μόνο λόγο ακυρώσεως, σχετικά με παράβαση του άρθρου 296 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σχετικά με δικονομικά σφάλματα σε βάρος της Επιτροπής και σχετικά με παραβίαση της αρχής της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως. Είναι εσφαλμένη η κρίση που διατυπώνεται με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, περί ανεπάρκειας των στοιχείων που παρατίθενται στην επίδικη απόφαση προς τεκμηρίωση της επιβαρυντικής περιστάσεως της υποτροπής σε βάρος της Eni και της Versalis.

116 Η Επιτροπή υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι, με το σημείο 430 της δεύτερης ανακοινώσεως αιτιάσεων, γνωστοποίησε την πρόθεσή της να λάβει υπόψη της, ως επιβαρυντική περίσταση, παλαιότερες διαπιστωθείσες παραβάσεις και αναφέρθηκε ρητώς στη συμμετοχή της Eni στις παραβάσεις που διαπιστώθηκαν με τις αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II. Η Eni δεν τοποθετήθηκε συναφώς κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής. Για πρώτη φορά με το δικόγραφο της προσφυγής, στον πρώτο βαθμό, η Eni προέβαλε, αφενός, ότι ο αυτουργός των παλαιότερων παραβάσεων δεν ταυτίζεται με το πρόσωπο που εμπλέκεται στην παράβαση, καθώς πρόκειται για κλάδους που αφορούν διαφορετικά προϊόντα και αγορές και που είχαν ήδη μεταβιβαστεί πριν την έκδοση των αποφάσεων Πολυπροπυλένιο και PVC II, και, αφετέρου, ότι η επιχείρηση του ομίλου που είχε εμπλακεί στις προγενέστερες υποθέσεις ανταγωνισμού ήταν η EniChem SpA.

117 Ωστόσο, η Eni ουδέποτε υποστήριξε ότι οι εταιρίες στις οποίες επιβλήθηκαν κυρώσεις με τις αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II δεν βρίσκονταν υπό τον έλεγχο του «ομίλου ENI». Η Επιτροπή φρονεί ότι είχε τη δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούσε, να επιβάλει πρόστιμο στην ίδια μητρική εταιρία, στην οποία είχαν επιβληθεί κυρώσεις με τις αποφάσεις εκείνες, δηλαδή στην Eni, η οποία είχε εξ ολοκλήρου υπό τον έλεγχό της τις εταιρίες προς τις οποίες απευθύνονταν οι εν λόγω

αποφάσεις, δηλαδή τις EniChem SpA και Anic SpA. Το Πρωτοδικείο, με την απόφασή του της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, T-203/01, Manufacture française des pneumatiques Michelin κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-4071), επιβεβαίωσε ότι η Επιτροπή ορθώς είχε κρίνει ότι η ίδια επιχείρηση είχε ήδη καταδικαστεί για την ίδια παράβαση.

118 Το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέβαλε έγγραφες ερωτήσεις στους διαδίκους σχετικά με το ζήτημα της υποτροπής και δεν ζήτησε διευκρινίσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο προέβη, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, όλως αιφνιδίως, στη μερική ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, βάσει ελλιπούς αιτιολογίας. Επομένως, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει το άρθρο 296 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ. Το Γενικό Δικαστήριο προσδιόρισε εσφαλμένα το αντικείμενο και το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, η προσέγγιση που ακολούθησε το Γενικό Δικαστήριο εμπεριέχει σοβαρή παραβίαση της αρχής της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως και, συνεπώς, δικονομικό ελάττωμα που θίγει τα συμφέροντα της Επιτροπής.

119 Η Επιτροπή τονίζει ότι η αιτιολογία μιας πράξεως πρέπει να εξετάζεται, μεταξύ άλλων, βάσει του πλαισίου της υποθέσεως. Συγκεκριμένα, με την απόφασή του της 22ας Ιουνίου 2004, C-42/01, Πορτογαλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. I-6079, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), το Δικαστήριο έκρινε επαρκή τη συνοπτική αιτιολογία που περιλαμβάνεται σε απόφαση η οποία εκδόθηκε σε πλαίσιο το οποίο γνωρίζουν καλώς οι ενδιαφερόμενοι. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να παράσχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αποσαφηνίσει και να διευκρινίσει την αιτιολογία της, όπως έπραξε στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 2012, T-103/08, Versalis και Eni κατά Επιτροπής.

120 Τέλος, κατά την Επιτροπή, από τις αιτιολογικές σκέψεις 366 έως 373 της επίδικης αποφάσεως αποδεικνύεται αδιαμφισβήτητα η συνέχεια μεταξύ της επιχειρήσεως που ήταν αποδέκτρια της αποφάσεως PVC II και αυτής που εμπλέκεται στην επίμαχη εν προκειμένω παράβαση. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή ζητεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε εν μέρει την επίδικη απόφαση όσον αφορά τη διαπίστωση περί υποτροπής, τόσο σε σχέση με την απόφαση Πολυπροπυλένιο όσο και σε σχέση με την απόφαση PVC II, και, σε κάθε περίπτωση, κατά το μέρος που η ακύρωση της επίδικης αποφάσεως από το Γενικό Δικαστήριο αφορά τη διαπίστωση περί υποτροπής σε σχέση με την απόφαση PVC II.

121 Κατά την Eni, η Επιτροπή στηρίζει την ανταναίρεσή της σε εσφαλμένη ερμηνεία της επίδικης αποφάσεως και της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και σε παραπλανητική έκθεση των αντιρρήσεων που προέβαλε η Eni κατά τη διοικητική διαδικασία και πρωτοδίκως.

122 Η Eni υποστηρίζει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν υποχρεώνει τον αποδέκτη ανακοινώσεως αιτιάσεων να αμφισβητήσει τα διάφορα πραγματικά ή νομικά στοιχεία της κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, προκειμένου να μην απολέσει πλέον το δικαίωμα να το πράξει στη συνέχεια, κατά την ένδικη διαδικασία, επικαλείται δε συναφώς την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 2011, T-234/07, Koninklijke Grolsch κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. II-6169, σκέψη 37). Το Γενικό Δικαστήριο ορθώς διαπίστωσε ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να προσάψει στην Eni υποτροπή, καταλογίζοντάς της εκ των υστέρων ευθύνη για παραβάσεις που είχαν τότε διαπράξει η Enichem SpA και η Anic SpA, λόγω του ελέγχου του κεφαλαίου των δύο αυτών εταιριών, θέση που, άλλωστε, δεν αποδείχθηκε, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο.

123 Η Eni τονίζει ότι, με τις αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II, η Επιτροπή δεν ενέπλεξε τη μητρική εταιρία Eni, μολονότι επισημάνθηκε στην Επιτροπή ζήτημα καταλογισμού των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν. Η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί αναδρομικά τεκμήριο που απορρέει από το γεγονός ότι οι θυγατρικές ανήκουν εξ ολοκλήρου στη μητρική, χωρίς να παραβιάσει τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και να περιορίσει αδικαιολόγητα τα δικαιώματα άμυνας της Eni.

124 Εξάλλου, η Eni αμφισβήτησε, κατά τη διοικητική διαδικασία, τον κατά τεκμήριο καταλογισμό σε αυτήν ευθύνης, απλώς και μόνο λόγω της θέσεώς της ως επικεφαλής του ομίλου. Φρονεί ότι η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει ότι όντως ασκούσε αποφασιστική επιρροή επί των θυγατρικών της στο κλάδο του PVC και του Πολυπροπυλενίου, και ότι αυτές δεν ενεργούσαν αυτοτελώς στην αγορά.

125 Όσον αφορά την αιτίαση περί παραβιάσεως της αρχής της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως, καθώς και της παραβάσεως άλλων δικονομικών κανόνων, η Eni υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν προσδιόρισε τους κανόνες αυτούς με το υπόμνημά της και ότι η αιτίαση αυτή είναι απαράδεκτη λόγω αοριστίας. Όσον αφορά την παραβίαση της αρχής της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως, η αιτίαση αυτή μπορεί, κατά την Eni, να προβληθεί μόνο στο πλαίσιο των λόγων που εξετάζει αυτεπαγγέλτως το Γενικό Δικαστήριο. Ο λόγος που έγινε δεκτός από το Γενικό Δικαστήριο είχε προβληθεί με το δικόγραφο της προσφυγής της Eni. Εξάλλου, η «αποκατάσταση» της αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως θα ήταν δυνατή μόνον εάν επρόκειτο για την αιτιολόγηση συγκεκριμένου πραγματικού και νομικού στοιχείου. Εν προκειμένω, δεν πρόκειται για τέτοια αιτιολόγηση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

126 Υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι η επιβαλλόμενη από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξης και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου το οποίο εξέδωσε την πράξη, κατά τρόπο ώστε οι μεν ενδιαφερόμενοι να είναι σε θέση να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου, το δε αρμόδιο δικαστήριο να μπορεί να ασκεί τον έλεγχό του (βλ. απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, C-628/10 P και C-14/11 P, Alliance One International και Standard Commercial Tobacco κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Alliance One International κ.λπ., σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

127 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις ατομικές αποφάσεις, αποτελεί πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως των ατομικών αποφάσεων έχει ως σκοπό να καθιστά δυνατό τον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων και να παρέχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν ενδεχομένως ενέχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της (προπαρατεθείσα απόφαση Alliance One International και Standard Commercial Tobacco κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Alliance One International κ.λπ., σκέψη 73 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

128 Επομένως, η αιτιολογία πρέπει, καταρχήν, να ανακοινώνεται στον ενδιαφερόμενο ταυτοχρόνως με την απόφαση που τον βλάπτει. Η έλλειψη αιτιολογίας δεν δύναται να καλυφθεί επειδή ο ενδιαφερόμενος πληροφορείται την αιτιολογία της απόφασης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των αρχών της Ένωσης (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Alliance One International και Standard Commercial Tobacco κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Alliance One International κ.λπ., σκέψη 74 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

129 Συνεπώς, η Επιτροπή, όταν επιβάλλει πρόστιμο σε εταιρία λόγω παραβάσεως των κανόνων περί ανταγωνισμού της Ένωσης και εφαρμόζει, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, συντελεστή προσαυξήσεως, συνεκτιμώντας το γεγονός ότι η ίδια εταιρία είχε κατά το παρελθόν εμπλακεί σε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, υποχρεούται να παρέχει, με την απόφαση περί επιβολής του εν λόγω προστίμου, στα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης καθώς και στην εταιρία τη δυνατότητα να αντιληφθεί υπό ποια ιδιότητα και κατά πόσον η εν λόγω εταιρία εμπλέκεται στην παλαιότερη παράβαση. Ιδίως, η Επιτροπή, εφόσον εκτιμά ότι η εν λόγω εταιρία αποτελούσε μέρος της επιχειρήσεως προς την οποία απευθύνεται η απόφαση περί διαπιστώσεως της παλαιότερης παραβάσεως, οφείλει να αιτιολογήσει επαρκώς την εν λόγω εκτίμηση.

130 Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή, με την αιτιολογική σκέψη 430 της δεύτερης ανακοινώσεως αιτιάσεων, είχε αναφέρει ότι σκοπεύει να συνεκτιμήσει όμοιες παραβάσεις που είχαν διαπιστωθεί κατά το παρελθόν, επικαλούμενη συναφώς τις αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II και αναφέροντας ότι η «ENI» είχε «εμπλακεί» στις υποθέσεις αυτές. Κατ' ουσίαν, ανάλογη διαπίστωση διατυπώνεται εμμέσως και με την αιτιολογική σκέψη 487 της επίδικης αποφάσεως, με την οποία η Επιτροπή επισημαίνει, εξάλλου, ότι η «Enichem» περιλαμβανόταν στους αποδέκτες των εν λόγω αποφάσεων. Τέλος, η αιτιολογική σκέψη 488 της επίδικης αποφάσεως μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, κατά την Επιτροπή, η ίδια επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ήταν αυτουργός των παραβάσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο των αποφάσεων Πολυπροπυλένιο και PVC II και της παραβάσεως που διαπιστώθηκε με την επίδικη απόφαση.

131 Πάντως, δεδομένου ότι η απόφαση Πολυπροπυλένιο απευθυνόταν, μεταξύ άλλων, στην Anic SpA, και η απόφαση PVC II, μεταξύ άλλων, στην Enichem SpA, διαπιστώνεται ότι από τις ενδείξεις που παρατίθενται στην επίδικη απόφαση και υπενθυμίζονται στην προηγούμενη σκέψη δεν μπορεί να διαπιστωθεί υπό ποια ιδιότητα και κατά πόσον η Eni, μολονότι δεν περιλαμβάνεται στους αποδέκτες της αποφάσεως Πολυπροπυλένιο και της αποφάσεως PVC II, εντούτοις εμπλεκόταν στις υποθέσεις αυτές.

132 Μολονότι η Επιτροπή προβάλλει ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 366 έως 373 της επίδικης αποφάσεως περιλαμβάνουν αναλυτική περιγραφή όλων των σχετικών με την EniChem στοιχείων, τα στοιχεία αυτά, εντούτοις, αφορούν μόνον τις επαφές εντός του ομίλου Eni από τις 20 Μαΐου 1996 έως τις 28 Νοεμβρίου 2002, όπως ορθώς διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 167 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ωστόσο, οι εν λόγω αιτιολογικές σκέψεις δεν περιλαμβάνουν καμία διευκρίνιση σχετικά με τις εταιρίες που συναποτελούν τις επιχειρήσεις προς τις οποίες απευθύνονται οι αποφάσεις Πολυπροπυλένιο και PVC II, δεν αναφέρουν αν πρόκειται για τις ίδιες εταιρίες με αυτές τις οποίες αφορά η επίδικη απόφαση, πράγμα που η Eni αμφισβητεί, και, επίσης, δεν αναφέρουν τυχόν μεταβολές που έχουν επέλθει στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως Πολυπροπυλένιο, δηλαδή της 23ης Απριλίου 1986, καθώς και της αποφάσεως PVC II, δηλαδή της 27ης Ιουλίου 1994, και της ενάρξεως της διαπιστωθείσας με την επίδικη απόφαση παραβάσεως, δηλαδή της 20ής Μαΐου 1996.

133 Επομένως, η επίδικη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη ως προς το ζήτημα αυτό.

134 Περαιτέρω, όσον αφορά τα περί παραβιάσεως της αρχής της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως, με συνέπεια την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Επιτροπής, αρκεί να υπομνηστεί ότι η Eni, όπως ορθώς επισημαίνει, προέβαλε την αιτίαση περί ανεπαρκούς αιτιολογήσεως με το δικόγραφο της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Επομένως, δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε πλήρως τη δυνατότητα να προβάλει την άποψή της επί της αιτιάσεως αυτής με το υπόμνημα αντικρούσεως, καθώς και με την αγόρευσή της στον πρώτο βαθμό, δεν διαπιστώνεται παραβίαση της αρχής της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως, με συνέπεια την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Επιτροπής.

135 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 128 της παρούσας αποφάσεως, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να παραθέσει επαρκή αιτιολογία κατά την έκδοση της επίδικης αποφάσεως. Επομένως, εφόσον δεν έχει παραβιαστεί η αρχή της κατ' αντιμωλία συζητήσεως της υποθέσεως, ακόμη και αν η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να προσκομίσει στο Γενικό Δικαστήριο περισσότερα στοιχεία, δεν θα επηρεαζόταν το αποτέλεσμα της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

136 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η Eni, κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, δεν προέβαλε ότι οι αποδέκτες των αποφάσεων Πολυπροπυλένιο και PVC II, αφενός, και της επίδικης αποφάσεως, αφετέρου, δεν ταυτίζονται, υπενθυμίζεται ότι, όπως ορθώς τονίζει η Eni, το δίκαιο της Ένωσης δεν υποχρεώνει τον αποδέκτη ανακοινώσεως αιτιάσεων να αμφισβητήσει τα διάφορα πραγματικά ή νομικά στοιχεία της κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

137 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε, με την επίδικη απόφαση, επαρκή, εμπεριστατωμένα και ακριβή στοιχεία που να τεκμηριώνουν τη διαπίστωσή της ότι η ίδια «επιχείρηση», κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, διέπραξε εκ νέου παράνομες πράξεις, και, συνεπώς, ακυρώνοντας το άρθρο 2, στοιχείο γ', της επίδικης αποφάσεως, κατά το μέτρο που επιβάλλεται στην Eni πρόστιμο ύψους 272,25 εκατομμυρίων ευρώ.

138 Επομένως, ο μοναδικός λόγος που προβάλλει η Επιτροπή προς στήριξη της ανταναιρέσεώς της είναι αβάσιμος και, ως εκ τούτου, απορριπτέος.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

139 Κατά το άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, που εφαρμόζεται στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

140 Όσον αφορά την αναίρεση, δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Eni στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

141 Όσον αφορά την ανταναίρεση, δεδομένου ότι η Eni ζήτησε να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

**1) Απορρίπτει την αναίρεση και την ανταναίρεση.**

**2) Καταδικάζει την Eni SpA στα δικαστικά έξοδα της αναιρέσεως.**

**3) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της ανταναιρέσεως.**

(υπογραφές)